

POLITIKA V OBLASTI KOMUNIKACE

Nutnost efektivní komunikace má právní základ v Listině základních práv Evropské unie, která zaručuje všem občanům EU právo na informace o evropských záležitostech. Orgány EU vyvinuly několik nástrojů a služeb, aby byly ve styku s veřejností a informovaly ji. Od jejího oficiálního zahájení v roce 2012 umožňuje evropská občanská iniciativa bezprostředněji zapojit občany do tvorby nových právních předpisů a do evropských záležitostí.

PRÁVNÍ ZÁKLAD

Smlouvy neobsahují žádnou kapitolu ani článek věnovaný přímo komunikační politice. Listina základních práv Evropské unie, která se v důsledku Lisabonské smlouvy stala právně závaznou, má stejný právní status jako zakládající smlouvy. Vytváří společný rámec pro všechny orgány EU, který slouží k tomu, aby při komunikaci s širokou veřejností docházelo k propojení úspěchů dosažených v EU s jejími základními hodnotami^[1]. Mezi příslušné články v Listině patří články 11 (právo na informace a svoboda projevu a také svoboda a pluralita sdělovacích prostředků), 41 (právo být vyslechnut a právo každého na přístup ke spisu, který se ho týká), 42 (právo na přístup k dokumentům orgánů EU) a 44 (petiční právo). Smlouva o fungování Evropské unie (SFEU) neposkytuje žádný samostatný právní základ pro komunikační politiku, a proto veškerá opatření na úrovni EU musí odkazovat na článek 352 SFEU^[2].

CÍLE

Evropská unie má odpovědnost informovat o svých rozhodnutích a činnosti občany EU a další zainteresované strany. Orgány EU mají specializované zaměstnance a zvláštní rozpočty na zajištění toho, aby informace o EU byly snadno dostupné v jazyce, kterému občané rozumějí. K používaným komunikačním nástrojům patří internetové stránky, účty na sociálních sítích, zařízení pro návštěvníky, kontaktní a místní kanceláře ve všech zemích EU, jakož i zvláštní služby pro sdělovací prostředky. Pokud si občané nemohou prostřednictvím těchto kanálů najít odpověď na své otázky, existují rovněž kontaktní střediska (např. [Europe Direct](#) a [Ask EP](#)), na něž se mohou písemně nebo telefonicky obrátit a vyžádat si informace, které potřebují.

Díky přístupu k jasným informacím mohou evropští občané lépe uplatňovat své právo podílet se na demokratickém životě Unie, v jejímž rámci mají být rozhodnutí

[1] Viz [Úř. věst. C 83, 30.3.2010, s. 389](#).

[2] Viz konsolidované znění Smlouvy o fungování Evropské unie ([Úř. věst. C 115, 9.5.2008, s. 199](#)).

přijímána co nejotevřeněji a co nejbliže občanům, přičemž mají být dodržovány zásady pluralismu, účasti, otevřenosti a transparentnosti.

Od roku 2005 vydala Komise řadu dokumentů, které se týkají komunikační politiky. Odrážejí velký význam této politiky, která je založena na třech zásadách:

- naslouchání veřejnosti a zohledňování jejích názorů a obav;
- vysvětlování, jak politiky Evropské unie ovlivňují každodenní život jejích občanů;
- snaha o oslovování lidí v jejich národním či místním prostředí prostřednictvím jejich oblíbených sdělovacích prostředků.

Během funkčního období Junckerovy Komise se Generální ředitelství Komise pro komunikaci stalo útvarem předsednictví a věnuje se dosažení tohoto zastřešujícího cíle: „Občané vnímají, že EU pracuje na zlepšení jejich života, a zapojují se do její činnosti. Cítí, že v rámci evropského rozhodovacího procesu jsou brány v úvahu jejich zájmy, a znají svá práva v EU.“

V období před volbami do Evropského parlamentu v květnu 2019 zahájily orgány EU speciální informační kampaň s cílem občany informovat jak o nich, tak a o tom, proč mají tyto volby i hlasování v nich význam.

DOSAŽENÉ VÝSLEDKY

A. Hlavní iniciativy (výběr):

- Program „[Evropa pro občany](#)“ (viz níže);
- Partnerství pro komunikaci o Evropě (viz níže);
- Komunikace o Evropě prostřednictvím internetu – Zapojení občanů;
- „Debating Europe“ – internetové fórum, kde se mohou lidé obracet se svými záležitostmi na subjekty přijímající rozhodnutí;
- vytvoření jednotného kontaktního místa pro všechny orgány EU a informace z internetových stránek Evropa;
- Komunikace o Evropě prostřednictvím audiovizuálních médií, např. Evropská rozhlasová síť (<http://www.euranet.eu>), a poskytování více informací o dění v EU na nových a stávajících audiovizuálních platformách;
- odstranění nedostatků v komunikaci mezi EU a jejími občany prostřednictvím účinné spolupráce a partnerství.

B. Program Evropa pro občany

Po výzvách k otevřenějšímu dialogu s občanskou společností, které zazněly na zasedáních Evropské rady v Tampere (1999) a v Nice (2000), zahájila Evropská rada v lednu 2004 první akční program Společenství na podporu aktivního evropského občanství (rozhodnutí Rady 2004/100/ES). Po neúspěchu projektu Ústavy pro Evropu byl program na podporu aktivního evropského občanství následován programem Evropa pro občany, zřízeným na období 2007 až 2013 rozhodnutím Evropského parlamentu a Rady 1904/2006/ES s celkovým objemem finančních prostředků

215 milionů EUR^[3]. Na základě doporučení, které bylo učiněno v roce 2010 v důsledku vyhodnocení programu v polovině období, Komise v prosinci 2011 oficiálně navrhla, aby v období příštího víceletého finančního rámce (2014–2020) program Evropa pro občany pokračoval, třebaže v mírně pozměněné formě^[4]. V návrhu Komise se uvádí, že hlavním cílem je „posílit povědomí o dosavadním vývoji a zlepšit způsobilost k aktivnímu občanství na úrovni Unie“^[5], a nový program byl formálně přijat Radou Evropské unie dne 14. dubna 2014 (nařízení Rady (EU) č. 390/2014)^[6]. Jeho rozpočet dosahuje výše 185,5 milionů EUR, což představuje snížení ve srovnání s jeho předchozím programem i původním návrhem Komise. Program Evropa pro občany 2014–2020 poskytuje finanční prostředky ve dvou tematických oblastech: 1) evropské historické povědomí, se zaměřením na historické souvislosti vzniku evropského projektu; 2) demokratická angažovanost a aktivní občanství, s cílem zvýšit znalosti občanů o politikách EU a zejména zajistit aktivní zapojení občanské společnosti do vytváření evropské politiky. Hodnocení programu Evropa pro občany 2014–2020, které je provedeno v polovině období, se soustředí na jeho celkový pozitivní vliv při podpoře účasti občanů a jejich zapojení do demokratického procesu^[7].

Dne 30. května 2018 zveřejnila Komise svůj návrh nařízení, kterým se zavádí program Práva a hodnoty (2021–2027), jehož část týkající se zapojení a účasti občanů s navrhovaným rozpočtem ve výši 233 milionů EUR nahrazuje stávající program „Evropa pro občany“. Dne 6. března 2019 dosáhly Evropský parlament a Rada [předběžné dohody](#) o programu, která musí být nyní formálně schválena Parlamentem a Radou.

C. Partnerství pro komunikaci o Evropě

V roce 2009 se Parlament, Rada a Komise poprvé dohodly na prioritách interinstitucionální komunikace, a to v rámci společného prohlášení o „Partnerství pro komunikaci o Evropě“^[8], které bylo podepsáno v prosinci 2008. Čtyřmi vybranými prioritami byly volby do Evropského parlamentu, energetika a změna klimatu, 20. výročí demokratické změny ve střední a východní Evropě a udržitelný růst, pracovní příležitosti a solidarita, zejména ve spojení s Evropským rokem tvořivosti a inovace. V dokumentu se uvádí, že jeho cílem je „posílit soudržnost a součinnost mezi aktivitami pořádanými různými orgány EU a členskými státy, aby byl občanům nabídnut lepší přístup a lepší porozumění dopadu politik EU na úrovni EU a na národní a místní úrovni“^[9].

D. Evropská občanská iniciativa

Zavedení evropské občanské iniciativy (od 1. dubna 2012), kterou stanoví Lisabonská smlouva, dá občanům EU silnější hlas a poskytne jim právo přímo vybízet Komisi k předložení nových politických iniciativ. Účelem tohoto institutu je dodat evropské demokracii nový rozměr, doplnit soubor práv týkajících se občanství Unie a posílit veřejnou rozpravu o evropských politikách, a tím napomoci budování skutečného

[3] Viz [Úř. věst. L 378, 27.12.2006, s. 32](#).

[4] Viz [COM\(2011\) 0884](#).

[5] Tamtéž, s. 3.

[6] Viz [Úř. věst. L 115, 17.4.2014, s. 3](#).

[7] Viz [COM\(2018\) 0170](#).

[8] Viz [COM\(2007\) 0569](#).

[9] Tamtéž, s. 4.

evropského veřejného prostoru. Očekává se, že zavedení evropské občanské iniciativy v podstatě posílí zapojení občanů a organizované občanské společnosti do tvorby politik EU. Nařízení, které definuje pravidla a postupy, jimiž se tento nový nástroj řídí, přijaly v roce 2011 podle požadavků Smlouvy Parlament a Rada na návrh Komise^[10]. Institut evropské občanské iniciativy umožňuje, aby jeden milion občanů nejméně ze čtvrtiny členských států vyzval Komisi, aby v oblastech, v nichž k tomu má pravomoc, předložila návrh právního aktu. Organizátoři občanské iniciativy – občanský výbor složený alespoň ze sedmi občanů EU, kteří mají bydliště alespoň v sedmi různých členských státech – mají jeden rok na to, aby shromáždili nezbytná prohlášení o podpoře, jejichž počet musí být ověřen příslušnými orgány v jednotlivých členských státech^[11].

ÚLOHA EVROPSKÉHO PARLAMENTU

Vstup Lisabonské smlouvy v platnost měl velký dopad na práci orgánů EU, neboť se v ní klade větší důraz na to, aby jednodušší a demokratičtější proces přijímání rozhodnutí přinášel prospěch občanům EU. Lisabonská smlouva zejména posílila úlohu Parlamentu v utváření Evropy. Jako přímo volený zástupce občanů EU má Parlament povinnost poskytovat informace o evropských záležitostech, vyjadřovat zájmy občanů v Evropě a na jejich základě jednat.

Evropský parlament je v Evropě pro občany. Ve svých zprávách opakovaně uvádí podrobné návrhy na zlepšení vztahů mezi nimi a EU. Například v usnesení přijatém v září roku 2010 podal konkrétní návrhy, jak by se občané EU mohli více zapojit do diskusí o evropských záležitostech^[12]. Parlament se zde zabýval tím, jak může komunikace podnítit, podporovat a dále rozvíjet evropskou diskusi. Zdůraznil, že lepší komunikace ze strany vlád, politických stran, vysokých škol, provozovatelů veřejnoprávního vysílání a samotných orgánů EU je zásadně důležitá pro budování „evropské veřejné sféry“ diskuse.

Parlament na svých internetových stránkách poskytuje občanům informace a dokumenty ve všech 24 úředních jazycích Evropské unie a významnou měrou se prezentuje i na platformách sociálních médií. Média jsou klíčová pro utváření veřejného mínění. Parlament jim poskytuje věcné informace, nástroje a prostředky k tomu, aby mohla informovat o jeho činnosti. Zpravodajství ve sdělovacích prostředcích je monitorováno a nepravdivé informace o Parlamentu jsou dementovány a opravovány. Občané jsou také zváni k návštěvě sálu pro plenární zasedání (ve Štrasburku i v Bruselu), [Parlamentaria](#) (návštěvního centra Parlamentu) a [Domu evropských dějin](#) (v Bruselu, stejně jako Parlamentarium). Parlament má nejméně jednu kontaktní kancelář v každém členském státu, z nichž některé mají také návštěvní centra. Úloha těchto kontaktních kanceláří je pomáhat občanům pochopit, co Evropský parlament je, co dělá a o co usiluje. Činí tak na základě strategické spolupráce s občany, zainteresovanými stranami a sdělovacími prostředky.

[10] Viz [Úř. věst. L 65, 11.3.2011, s. 1](#).

[11] Pro více informací o iniciativě evropských občanů a přehled otevřených a uzavřených iniciativ viz: <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/welcome?lg=cs>

[12] [Úř. věst. C 308 E, 20.10.2011](#), s. 55.

V současné době panuje větší pocit sounáležitosti občanů EU vůči Unii, což je povzbudivé vzhledem k tomu, že po posledních finančních a politických krizích byl jejich postoj často až přímo nepřátelský. Nicméně tento pocit sounáležitosti vůči EU kolísá a je třeba vhodných komunikačních strategií a politik na úrovni EU. Aktivní účast na utváření takových strategií a politik není pouze povinností Parlamentu vůči občanům EU, které zastupuje, ale je také věcí jeho vlastního zájmu.

Stejně jako v předchozích letech Parlament informoval občany o volbách v roce 2019 a jejich významu pro budoucnost Evropy. Komunikační činnost Parlamentu byla nestranná a podporovala jednotlivé kampaně politických stran a kandidátů. Vzhledem k této nestrannosti se zaměřil na to, čeho se EU a Parlamentu podařilo dosáhnout, a nikoli na to, čeho být dosaženo mělo. V rámci volební kampaně Evropského parlamentu v roce 2019 byla spuštěna platforma – tentokratbuduvolit.eu – ve 24 jazycích. V rámci této platformy bylo podpořeno více než 150 000 dobrovolníků ve všech členských státech, kteří se zavázali přivést k volbám do Evropského parlamentu větší množství lidí a co nejvíce jich podnítit k hlasování. Závěrem zmiňme kontaktní kanceláře Parlamentu, které ve všech členských státech fungují jako informační centra přizpůsobená místním potřebám.

Katarzyna Anna Iskra
05/2019

